

kućstva: — staru škrinju, njegov pisali stol, stolac i stalak za štapove.

Biskup Strossmayer impresionirao je mnoge svoje suvremenike, pa nije stoga čudno što je sačuvan veći broj biskupovih portreta. Za našu izložbu odlučili smo se za bistu Rudolfa Valdeca i za dvije nedovoljno poznate slike iz zbirke Zlate Lubiensky. Jedna je signirana kao djelo slikara Franje Dresya, a prikazuje dolazak biskupa u Osijek 1850. godine, a druga je Strossmayer u mladim danima od slikara Franza Schrotzberga (oko 1850. godine). Niz fotografija biskupa i đakovačke katedrale upotpunjuju prikaz ambijenta u kojem je boravio biskup Strossmayer.

Soba Starčevića i Radića

Ostaje nam da se osvrnemo i na skromne ostavštine koje Povijesni muzej Hrvatske posjeduje, a koje su pripadale dvojici hrvatskih političara, **Anti Starčeviću** (Žitnik, 1823 — Zagreb, 1896. godine) i **Stjepanu Radiću** (Trebarjevo, 1871 — Zagreb, 1928. godine). Izlažemo radni stol i stolac Starčevića, koji su tipični za drugu polovicu XIX stoljeća, kad ~~hrvatski~~ ^{historijski} stilovi nestaju, ali postoje još uvijek reminiscencije na njih, uz to poprsje i uljeni portret. I pokućstvo Stjepana Radića je skromno, poslovno i funkcionalno. U njemu nema ništa od kićenosti i precioznosti historijskih stilova. U sobu Radića postavili smo i naslonjač u kojem je Radić izdahnuo 1928. godine podlegavši ozljedama atentata. Grafika Tomislava Krizmana prikazuje Radića na odru, dok slika Ivana Tišova, vedra i narativna kompozicija, prikazuje Radića među seljacima, onakvog kakvog ga se za života više puta moglo vidjeti.

Soba dra Ivana Ribara

Naš prikaz soba historijskih ličnosti završavamo drom **Ivanom Ribarom** (Vukmanić, 1881 — Zagreb, 1968), revolucionarom, piscem i ocem dvojice sinova, koji su dali život za današnjicu. Da rekonstruiramo ambijent u kojem je do prije nekoliko mjeseci boravio dr Ribar, pomogla nam je njegova supruga Cata Dujšin-Ribar. U Demetrovoj 3 još je sve onako kako je dr Ribar ostavio: pisali stol, stolice, kanape, naslonjači, stolna lampa i drugo. Uvijek okružen portretima svojih tragično poginulih sinova — Lolinom bustom, Juričinim autoportretom i njegovim slikama, kao i radovima svoje supruge Cate, dr Ribar je proveo posljednje godine života. Nešto od tih predmeta prikazujemo i na našoj izložbi.

E. CVETKOVA

JOSIP JURAJ STROSSMAYER (1851)
litografija A. Daneka

SOBE HISTORIJSKIH LIČNOSTI HRVATSKE XIX i XX stoljeća

IZLOŽBA
OD 20. VI DO 29. IX

POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE
ZAGREB, MATOŠEVA 9

4379
Povijesni muzej Hrvatske
Zagreb

Izložbom soba historijskih ličnosti Povijesni muzej Hrvatske želi posjetiocima pokazati predmete koji su pripadali i kojima su se nekad služili istaknuti ljudi hrvatske prošlosti. Ti se predmeti nalaze u muzeju već dugi niz godina, ali osim najužeg kruga suradnika muzeja o njima javnost ne zna da postoje. Nemogućnost da zauzmu stalno mjesto u izložbenim prostorijama muzeja, jedan je od razloga koji su nas nagnali da tu dragocjenu ostavštinu izložimo barem povremeno. Osim toga smatrali smo da profil jedne ličnosti mogu ocrtati i predmeti koji su je okruživali, jer je svaki prostor zapravo odraz ličnosti pojedinca koji u njemu boravi.

Ograničeni materijalom koji posjedujemo i onim što smo mogli posuditi da bismo što jasnije i bolje rekonstruirali prostor u kojem je neka ličnost boravila i radila mi nismo mogli previše birati. To je ujedno i odgovor na pitanje čime smo se rukovodili kod izbora ličnosti i razdoblja. Tako, sobe historijskih ličnosti nisu posvećene stvaralaštvu i ulozi pojedinca, nisu vrednovanje njihovih zasluga i značenja za hrvatsku povijest, nego su jednostavno pokušaj rekonstrukcije ambijenta u kojem su boravile i živjele.

Soba Ljudevita Gaja

Od **Ljudevita Gaja** (Krapina, 1809 — Zagreb, 1872. godine), hrvatskog preporoditelja i vođe Ilirskog pokreta Povijesni muzej Hrvatske posjeduje uglavnom sitne predmete (uru u obliku ilirskog grba, kusturu, soljenku, nešto oružja iz njegove zbirke). Sveučilišna knjižnica međutim ima veći broj Gajevih predmeta koji su tamo dospjeli zajedno s Gajevom golemom bibliotekom. Tako na izložbi vidimo jedan od sedam ormara koji je pripadao Gaju, njegov pisaci sto i jedan stolić koje smo za ovu prigodu posudili. Sačuvana je također i Gajeva ilirska odjeća, **surka** (u Muzeju grada Zagreba), dok mi na izložbi prikazujemo jednu ilirsku nošnju iz našeg fundusa. Isto tako smatrali smo neophodnim da u ovu prostoriju uključimo i litografiju Franza Eybla, koja je jedan od najljepših Gajevih portreta iz 1848. godine. Krapinski muzej omogućio nam je također da ovdje uključimo i Gajev reprezentativni portret od Ivana Tišova, raden prema Eyblovoj litografiji. Tišov je izradio još i portret Gajevе majke, Julijane Gaj, kao i poprsja Gaja i njegove supruge Pauline (rođene Krizmanić) u starijim danima. Sve te portrete uključili smo u sobu hrvatskog preporoditelja.

LJUDEVIT GAJ (1848)
litografija Franza Eybla

Soba bana Josipa Jelačića

U muzeju je predmetima najbolje zastupljen **Josip Jelačić** (Petrovaradin, 1801 — Zagreb, 1859, hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban od 1848. do 1859. godine). Najveći broj predmeta dospio je u muzej iz Novih Dvora, darom grofica Ane i Vere Jelačić. Na izložbi prikazujemo garnituru koju sačinjava stol sa stolicama i buffet od bogato izrezbarenog orahovog drveta u stilu neorokokoa. Odlučili smo se također i za izlaganje konzole s ogledalom i mramornom pločom, također u stilu neorokokoa.

Od portreta izlažemo litografiju Eduarda Kaisera, reprezentativni banov portret u instalacionoj uniformi (prema slici F. Schrotzberga naslikao Ivan Zsche 1858. god.) i portrete brata Đure i snahe Hermine. Slika banova konja Emira također je ovdje kao uspomena na vjernog pratioca u ratnim pohodima i reprezentativnim zgodama.

Od brojnih darova koje je Jelačić dobivao, osobito nakon 1848. godine, izložili smo glorijetu s Viktorijom u sredini. Ovaj kvalitetni rad u pozlaćenom srebru potječe iz jedne bečke radionice 1849. godine. Na vijencu gloriijete čitamo natpis posvete: »Banu Jozipu Jellaccicu; spomenak od svih domorotkaha«, a na trobojci koju drži zastavnik: »Za dom i narod slavljanski, 1849. godina«. Uz ovaj dokaz priznanja i odanosti banu izlažemo i ukrasni štitić od srebra koji mu je darovan u isto vrijeme kad i gloriijeta. Štitić je ukrašen bogatom ornamentikom i scenama iz rata 1848. godine. U središtu je figura Viktorije kako banu daje lovorov vijenac. Ban stoji s lijeve strane personifikacije pobjede, drži zastavu i podupire se na štitić na kojem čitamo njegovu poznatu krilaticu: »Što Bog daje i sreća junačka«. Desno je Slavija, personifikacija Slavenstva. Budući da Povijesni muzej Hrvatske posjeduje banovu instalacionu uniformu izradenu po uzoru na ilirsku nošnju, koristimo priliku da u okviru izložbe pokažemo i nju.

Soba Josipa Jurja Strossmayera

Ostavština biskupa Strossmayera (Osijek, 1815 — Đakovo, 1905), osnivača Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pripala je gotovo u cijelosti ustanovi Akademije. Naš muzej posjeduje samo nekoliko Strossmayerovih portreta različitih autora od kojih izlažemo kvalitetni rad bečkog litografa A. Daneka i ulje na platnu riječkog slikara Ivana Simonettija. Akademija znanosti i umjetnosti, međutim, izišla je u susret našoj molbi pa smo tako u mogućnosti da pokažemo nešto od biskupovog po-

JOSIP JELAČIĆ (1856)
litografija Eduarda Kaisera prema uljenoj slici Franza Schrotzberga